

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นางสาวทองใส สมศรี.....
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๓๗ หมู่ ๓ ตำบลตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๕๐
โทรศัพท์ ๐๘๕-๔๓๙-๗๓๑๗ Facebook ทองใส สมศรี..... Line-.....
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๑
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๖
สถาบันการศึกษา
คณะ/สาขาวิชา-.....
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๕๒๙,๕๕๔. บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก มังคุด
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) แปลงเรียนรู้การผลิตไม้ผลปลอดภัย
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๔.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การผลิตไม้ผลปลอดภัย
 - ๒) ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การทำน้ำหมักชีวภาพ
 - ๓) ฐานเรียนรู้ที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ
 - ๔) ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๔..... หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) หลักสูตรที่ ๑ การผลิตไม้ผลปลอดภัย
 - ๒) หลักสูตรที่ ๒ การทำน้ำหมักชีวภาพ
 - ๓) หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ
 - ๔) หลักสูตรที่ ๔ การเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
 - ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑). หลักสูตรการผลิตมังคุดคุณภาพ
- ๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๔..... หลักสูตร ประกอบด้วย
- ๑). การทำเกษตรผสมผสาน
 - ๒). การเพาะเห็ด
 - ๓). การเลี้ยงกบ
 - ๔). การผลิตข้าวปลอดภัย

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตมังคุดคุณภาพ โดยศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.(ศพก.) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการเกษตร โดยเฉพาะการผลิตมังคุดคุณภาพ ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้สำคัญแก่เกษตรกรในพื้นที่ จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ คือ การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นทั้งการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ควบคู่กันการประยุกต์ใช้ เทคนิคเชิงวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อชักนำให้มังคุดออกดอกและให้ผลผลิตในช่วงต้นฤดูการผลิต

จุดเด่นของหลักสูตร คือ การผลิตตามมาตรฐาน GAP มุ่งเน้นให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร การจัดการสวนที่ถูกสุขลักษณะ และการใช้จัดการเกษตรอย่างเหมาะสม ครอบคลุมการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย การป้องกันศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการชักนำมังคุดให้ออกดอกต้นฤดูการผลิต ถ่ายทอดเทคนิคการสร้าง ความเครียดจากน้ำ (water stress) การสืบราก และการให้น้ำในระยะเวลาที่เหมาะสม เสริมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สารชีวภาพ ฮอร์โมนจากวัตถุดิบธรรมชาติ และการใช้ธาตุอาหารรองเสริมคุณภาพผลผลิต ส่งผลให้มังคุดออกดอกเร็วขึ้น สามารถจำหน่ายได้ในช่วงต้นฤดูการผลิตที่มีราคาสูงกว่าปกติ เป็นการลดความเสี่ยงด้านราคาและตลาด ซึ่งการชักนำให้ออกดอกต้นฤดูการผลิตช่วยลดปัญหาผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมาก ซึ่งมักทำให้ราคาตกต่ำ เกษตรกรสามารถกระจายช่วงการจำหน่ายและสร้างรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น

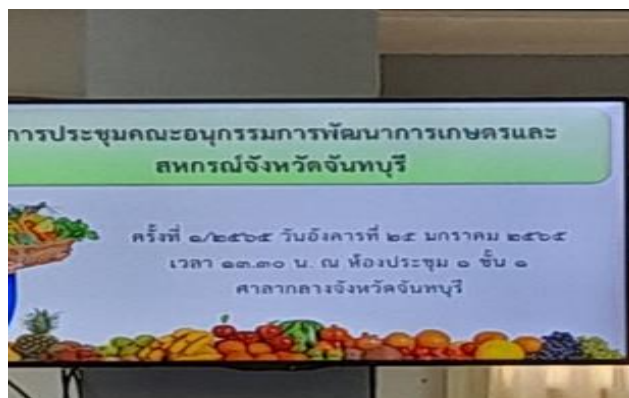
รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจริงในสวนของเกษตรกรต้นแบบ และการศึกษาดูงานในแปลงจริง ศพก. จัดให้มี

การพาชมแปลงมังคุดต้นแบบที่ดำเนินการจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นกระบวนการจัดการแบบครบวงจร อีกทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยังเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขร่วมกัน ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมสามารถนำความรู้และเทคนิคไปประยุกต์ใช้ในสวนของตนเองได้จริง เพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค สร้างรายได้ที่มั่นคงมากขึ้นจากการจำหน่ายมังคุดต้นฤดูกาล เกิดเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดคุณภาพ ที่สามารถขยายองค์ความรู้สู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่

ดังนั้น หลักสูตรการผลิตมังคุดคุณภาพของ ศพก. อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการ บูรณาการมาตรฐานการเกษตรสมัยใหม่เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพผลผลิต สร้างรายได้ที่ยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร ทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาภาคการเกษตรในระดับชุมชนและจังหวัดต่อไป

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

ประธาน ศพก. ระดับอำเภอ มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนบูรณาการจังหวัด ตั้งแต่ การสะท้อนข้อมูลจากพื้นที่...การเสนอความคิดเห็นในเวทีประชุม การออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์พื้นที่ การร่วมบูรณาการกับหน่วยงาน...จนถึงการติดตามและขยายผล บทบาทเหล่านี้ทำให้แผนปฏิบัติการมีความสมจริง ใช้ประโยชน์ได้จริง และเกิดความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

(ภาคผนวก)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

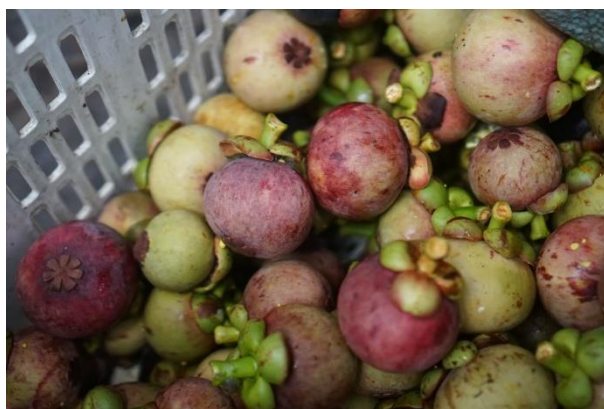
๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

การผลิตมังคุดของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี มักเผชิญกับความเสี่ยงด้านราคาและตลาดอยู่เสมอ ปัญหาสำคัญ คือผลผลิตออกสู่ตลาดในเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาด และราคาตกต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และความมั่นคงในครัวเรือนของเกษตรกรจำนวนมาก กรณีศึกษาของเกษตรกรต้นแบบในอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี แสดงให้เห็นถึงแรงบันดาลใจที่เกิดจากความทุกข์ยากและการสูญเสีย สามารถกลายเป็น จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความก้าวหน้าได้

ในอดีต เกษตรกรต้นแบบเคยประสบกับปัญหาผลผลิตมังคุดราคาตกต่ำอย่างรุนแรง ส่งผลให้ขาดทุนในระดับครัวเรือน และบางครั้งถึงขั้นไม่มีพ้อข้าวพ้อปลี ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงกระทบต่อรายได้เท่านั้น แต่ยังสร้างภาระหนี้สินและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัว แรงกดดันจากเหตุการณ์นี้เองที่จุดประกายให้เกษตรกรเกิดความคิดว่าหากยังทำการเกษตรแบบเดิม ผลลัพธ์ย่อมไม่เปลี่ยนแปลง จึงเริ่มค้นคว้า ทดลอง และนำองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการ ชักน้ำให้มังคุดออกดอกต้นฤดูกาล มาปรับใช้ โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สืบทอดกันมาในพื้นที่

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการใช้วิธีการทางเทคนิคเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการทัศนในการทำการเกษตรกรรม จากการพึ่งพาตลาดและโชคชะตา ไปสู่การเป็นผู้กำหนดช่วงเวลาและคุณภาพผลผลิตด้วยตนเอง ใช้หลักการสร้างความเครียดจากน้ำ (water stress) และการสับรากเพื่อกระตุ้นการออกดอก ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ฮอร์โมนชีวภาพ และการจัดการสวนตามมาตรฐาน GAP ทดลองจนพบวิธีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสามารถชักน้ำให้ออกดอกต้นฤดูกาลได้สำเร็จ

จุดเปลี่ยนสร้างแรงบันดาลใจมาจากความทุกข์ยากในอดีต ได้กลายเป็นพลังผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบรายนี้ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำการเกษตรกรรม จากการทำแบบดั้งเดิมสู่การใช้วิธีการทางวิชาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การชักน้ำให้มังคุดออกดอกในช่วงต้นฤดูกาลจึงไม่ใช่เพียง เทคนิคทางการเกษตร แต่เป็นสัญลักษณ์ของการเรียนรู้ ปรับตัว และก้าวข้ามข้อจำกัด ที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ชุมชนและเกษตรกรทั่วทั้งจังหวัด

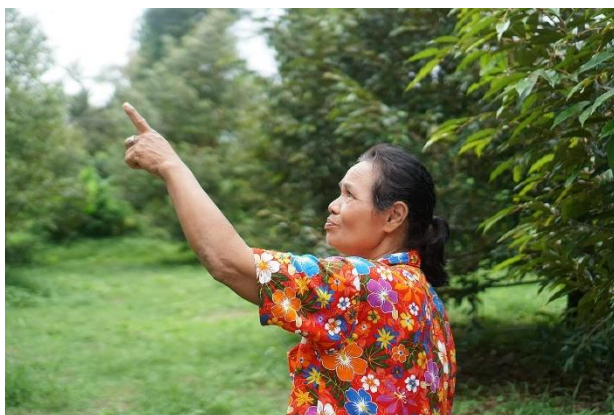
๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

เมื่อเกษตรกรต้นแบบเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง โดยใช้เทคนิคการตัดแต่งกิ่งและการจัดการสวนมังคุดเพื่อชักน้ำให้ออกดอกต้นฤดูกาล เกษตรกรทั่วไปจำนวนหนึ่งยังมีความลังเล ไม่มั่นใจ และบางรายไม่เห็นด้วย

เนื่องจากเป็น แนวทางใหม่ที่แตกต่างกันจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิม ความท้าทายนี้ทำให้เกษตรกรต้นแบบต้องเผชิญกับแรงกดดันทางสังคม แต่กลับเป็นแรงผลักดันให้เกิด ความมุ่งมั่นที่จะแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์จริง

การทดลองปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกในช่วงแรก ย่อมมีความเสี่ยงที่ผลผลิตอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หากมันักไม่ออกดอกหรือไม่ติดผลตามที่คาด จะนำไปสู่การขาดทุนในครัวเรือน ความท้าทายนี้ จึงทำให้เกษตรกรต้นแบบต้องมีความรอบคอบ ใส่ใจ และเรียนรู้จากความผิดพลาด จนสามารถปรับเทคนิคให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ การชักนำให้มันักออกดอกต้นฤดูกาลจำเป็นต้องอาศัยทั้ง ความรู้เชิงวิชาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรกรต้นแบบต้องใช้เวลาในการศึกษา ทดลอง และติดตามผลในหลายฤดูกาล เพื่อหาสมดุลระหว่างวิถีทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสร้างความเครียดจากขาดน้ำ กับวิถีภูมิปัญญา เช่น การสับรอก การใช้น้ำหมักชีวภาพ ความท้าทายนี้ช่วยสร้าง ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ใหม่

แรงกดดันจากภาวะ ผลผลิตราคาตกต่ำและการขาดทุนในอดีต กลายเป็นเหตุผลหลักที่ผลักดันให้เกษตรกรต้นแบบไม่หยุดอยู่กับวิธีการเดิม ๆ แต่ต้องแสวงหานวัตกรรมใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงในครัวเรือน ความจำเป็นอย่างยิ่งกลายเป็น แรงบันดาลใจสำคัญในการไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค หลังจากผ่านปัญหาและอุปสรรค เกษตรกรต้นแบบสามารถพิสูจน์ผลสำเร็จได้จริง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต จนทำให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้และต้นแบบในชุมชน ความสำเร็จนี้ไม่เพียงสร้างความมั่นใจในตนเอง แต่ยังทำให้เกษตรกรรายอื่นหันมายอมรับและนำเทคนิคไปปรับใช้

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง

การผลิตมันักตามมาตรฐาน GAP ๘ ข้อ

๑. พื้นที่และแปลงปลูก

พื้นที่ปลูกเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิต หากแปลงปลูกมีการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมีตกค้างในดินหรือน้ำ จะส่งผลต่อการสะสมในผลผลิต ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค การคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมและมีเอกสารสิทธิ์ชัดเจน ยังช่วยในการ ตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) ซึ่งเป็นข้อกำหนดสำคัญของตลาดส่งออก

๒. การจัดการดินและน้ำ

ดินและน้ำเป็นปัจจัยการผลิตหลัก คุณภาพของดิน (pH, อินทรีย์วัตถุ) และคุณภาพน้ำ (ความสะอาด, การปนเปื้อน) มีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพผลผลิต การตรวจวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องช่วยให้เกษตรกร จัดการธาตุอาหารได้สมดุล ลดการสะสมสารพิษ และทำให้ต้นมังคุดมีความสมบูรณ์ พร้อมออกดอกและติดผลคุณภาพดี

๓. การใช้พันธุ์พืช

พันธุ์พืชที่มีคุณภาพ, ปลอดโรคและสอดคล้องกับพื้นที่ปลูก ช่วยลดการแพร่กระจายของโรคแมลงตั้งแต่ต้นทาง และทำให้ได้ผลผลิตที่ตรงตามลักษณะพันธุ์ หากใช้พันธุ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน อาจเกิดความเสียหายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ รวมถึงสูญเสียโอกาสทางการตลาด

๔. การใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน

การให้ปุ๋ยมากเกินไปหรือน้อยเกินไปส่งผลต่อความสมดุลของดินมังคุด ปุ๋ยที่ไม่ถูกต้อง อาจทำให้เกิดสารตกค้างในผลผลิต และยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำของนักวิชาการ ช่วยให้ต้นมังคุดได้รับธาตุอาหารครบถ้วน เพิ่มประสิทธิภาพการเจริญเติบโต และลดต้นทุนการผลิต

๕. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

สารเคมีที่ไม่ได้มาตรฐานหรือใช้ผิดวิธีจะก่อให้เกิด สารพิษตกค้างในผลผลิต และเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค รวมถึงทำให้ศัตรูพืชดื้อยา การใช้สารที่ขึ้นทะเบียนและใช้ถูกต้องตามคำแนะนำจะควบคุมโรคและแมลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผลผลิตปลอดภัยต่อการบริโภค

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต

การเก็บเกี่ยวผลที่อ่อนเกินไปจะมีคุณภาพไม่ตรงตามตลาด เช่น เนื้อไม่แน่น ไม่หวาน ส่วนการเก็บเกี่ยวที่แก่เกินไปจะทำให้เน่าเสียเร็ว การเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมช่วยให้ผลมังคุดมีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน ทั้งด้านรสชาติ ลักษณะภายนอก และการเก็บรักษา

๗. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

หากไม่มีการคัดแยกหรือจัดการที่ถูกต้องหลังการเก็บเกี่ยว จะทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อราและความเสียหายทางกายภาพ เช่น การขีด แตก ซึ่งกระทบต่อคุณภาพและความปลอดภัย การทำความสะอาดภาชนะ การคัดแยกผล และบันทึกข้อมูลการจำหน่ายช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคและผู้ซื้อรายใหญ่

๘. สุขลักษณะและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน

แรงงานเป็นผู้ที่สัมผัสผลผลิตโดยตรง หากไม่มีการรักษาสุขอนามัย อาจทำให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ในผลผลิต และหากไม่มีการป้องกันเมื่อใช้สารเคมี จะกระทบต่อสุขภาพแรงงานเอง การสวมอุปกรณ์ป้องกัน การจัดสถานที่ล้างมือ ห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะ เป็นการ ลดความเสี่ยงการปนเปื้อน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงาน

การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ๘ ข้อ จึงไม่ใช่เพียงข้อกำหนดเชิงเอกสาร แต่เป็นหลักวิชาการที่มีเหตุผลรองรับทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดการดิน น้ำ พันธุ์พืช การใช้ปุ๋ย สารเคมี การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว จนถึงสุขลักษณะของแรงงาน ล้วนมุ่งไปที่การสร้างผลผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตรวจสอบย้อนกลับได้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเกษตรสมัยใหม่และการเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๒.๑ หลักความเครียดของพืช (Plant Stress)

หมายถึง ภาวะที่พืชได้รับแรงกดดันหรือสิ่งเร้าที่ไม่เหมาะสม (stress factor) จากสิ่งแวดล้อมภายนอกหรือการจัดการของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้พืชมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา ชีวเคมี และโครงสร้าง จนกระทบต่อการเจริญเติบโต การพัฒนา และผลผลิต กล่าวอย่างง่าย คือ ความเครียดเกิดขึ้นเมื่อ ความต้องการของพืช (optimum growth conditions) ไม่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับจริง ประเภทของความเครียดในพืช ได้แก่

๑. ความเครียดทางกายภาพ-สิ่งแวดล้อม (Abiotic Stress) ความแห้งแล้ง (Drought stress) น้ำท่วม/ขาดออกซิเจน (Flooding/Waterlogging) อุณหภูมิสูงหรือต่ำเกินไป (Heat/Cold stress) ความเค็ม (Salinity stress) การขาดหรือเกินธาตุอาหาร (Nutrient stress) แสงน้อยหรือแสงมากเกินไป

๒. ความเครียดทางชีวภาพ (Biotic Stress) โรคพืชที่เกิดจากเชื้อรา แบคทีเรีย ไวรัส การทำลายของแมลงศัตรูพืช การรบกวนจากวัชพืช

กลไกการตอบสนองของพืชต่อความเครียด เมื่อพืชเผชิญความเครียด จะเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ปิดปากใบ (Stomatal closure) ลดการคายน้ำ แต่ก็ลดการสังเคราะห์แสงด้วย สร้างสารกระตุ้น/ป้องกัน (Stress-related hormones) เช่น Abscissic acid (ABA) กระตุ้นการตอบสนองต่อความแห้งแล้ง สะสมสารป้องกัน (Protective compounds) เช่น โพรลีน น้ำตาลละลาย และโปรตีนป้องกันเซลล์ การปรับโครงสร้างรากยาวขึ้นเมื่อเจอความแห้งแล้ง หรือผนังเซลล์หนาขึ้นเพื่อลดการสูญเสียน้ำ

ความเครียดกับการชักนำออกดอกในทางการเกษตร ความเครียดถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นพืชให้ออกดอก เช่น มังคุด การงดน้ำชั่วคราว (water stress) จนพืชแสดงอาการเหี่ยวและใบแก่เร่งเป็นการกระตุ้นให้ต้นหยุดการเจริญเติบโตทางใบ และเมื่อให้น้ำอีกครั้ง ต้นจะตอบสนองโดยออกดอก หรือในมะม่วง ใช้การงดน้ำร่วมกับการใช้สารควบคุมการเจริญเติบโต เช่น paclobutrazol เพื่อบังคับให้ออกดอกนอกฤดู ช่วยควบคุมการออกดอกและผลผลิต ให้ตรงตามความต้องการของตลาด ช่วยเพิ่มคุณภาพผลผลิต เช่น มังคุดที่ผ่านการจัดการความเครียดออกดอกต้นฤดูได้ราคาดีกว่า ทำให้เกษตรกรสามารถกระจายช่วงเวลาเก็บเกี่ยว ลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด แต่หากเข้าใจไม่ถูกต้อง ความเครียดมากเกินไปอาจทำให้พืช เสียหายหรือตายได้ จึงต้องอาศัยการจัดการที่เหมาะสม

ดังนั้น หลักความเครียดของพืชเป็นพื้นฐานทางวิชาการที่สำคัญต่อการจัดการเกษตรสมัยใหม่ โดยเฉพาะในพืชผลไม้เศรษฐกิจอย่างมังคุด การใช้ความเครียด อย่างเหมาะสม เช่น การสร้างภาวะขาดน้ำชั่วคราว สามารถกระตุ้นให้พืชเปลี่ยนจากระยะเจริญเติบโตทางใบเข้าสู่ระยะสืบพันธุ์ (ออกดอก) ได้ ซึ่งไม่เพียงเพิ่มโอกาสทางการตลาด แต่ยังเป็นตัวอย่างของการนำความรู้ทางสรีรวิทยาพืชมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ

๒.๒ แอปพลิเคชัน “เกษตรแทรค” (KASATTRACK)

เกษตรกรต้นแบบในการบริหารจัดการและติดตามผลผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนดของการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) โดยเกษตรกรที่ต้องการใช้แอปฯ นี้ ต้องทำการลงทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) ก่อน จากนั้นจะได้รับรหัสเข้าใช้แอป แต่หากมีการเปิดระบบอัตโนมัติไว้ก็สามารถเข้าใช้ได้เลย จากนั้นเกษตรกรผู้ใช้จะต้องทำการวาดภาพแปลงปลูก เพื่อบันทึกพื้นที่ที่แปลงว่าแปลงปลูกอยู่จุดไหน ณ เส้นรุ้ง เส้นแวงที่เท่าไร มีพื้นที่เท่าไร โดยแอปพลิเคชันเกษตรแทรค ช่วยให้นักฟาร์มกรข้อมูลและเรียกดูข้อมูลผ่านแอปฯ ได้สะดวกมากขึ้น ไม่ต้องจดข้อมูลลงสมุดบันทึก ซึ่งสิ้นเปลืองกระดาษจำนวนมาก รวมทั้งตัวของแอปฯ ยังสามารถการันตีได้ว่าข้อมูล GAP ของเกษตรกรได้ถูกบันทึกไว้หมดแล้ว ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (กูเกิลไดรฟ์) โดยมีแอดมินของแอปฯ คือ depa ช่วยแยกจัดเก็บข้อมูลไว้ให้ เกษตรกรจะสามารถ

เรียกดูข้อมูลย้อนหลังในปีที่ผ่านมา ๆ มาได้ว่าแต่ละช่วงเวลาได้ใช้วัสดุทางการเกษตรอะไรไปบ้าง และควรดูแลพืชในแปลงอย่างไร เช่น การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย และนำมาเปรียบเทียบทำเป็นข้อมูลทางสถิติได้

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

มังคุดเป็นผลไม้เศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดจันทบุรี ที่มีความต้องการสูงในตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในช่วงต้นฤดูกาลซึ่งสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่อำเภอขลุง ได้พัฒนากระบวนการเตรียมต้นมังคุดหลังการเก็บเกี่ยว โดยผสมผสานหลักการทางวิชาการ เข้ากับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดกระบวนการผลิตที่เหมาะสมต่อการกระตุ้นการออกดอก และการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ

เริ่มการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

๑... การตัดแต่งกิ่งที่ซ้อนทับกันภายในทรงพุ่ม ช่วยให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ลดความอับชื้น และเพิ่มการส่องผ่านของแสงแดด ส่งผลให้ต้นมังคุดมีประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แสงสูงขึ้น

๒... การบำรุงดิน ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์ทั่วไปบริเวณทรงพุ่ม อัตรา ๓ กิโลกรัมต่อต้น เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุ และสร้างความสมบูรณ์ให้ต้น

๓... การบำรุงใบอ่อนระยะที่ ๑ (เดือนสิงหาคม) ฉีดพ่น น้ำหมักคุณภาพสูง + ฮอร์โมนไข่ + ผงชูรส ในอัตรา ๑ ลิตร : ๓๐๐ กรัม : ๓๐๐ ซีซี ต่อน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก ๑๕ วัน เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของใบอ่อน และสะสมอาหาร

และยังมีเทคนิคภูมิปัญญาที่ผนวกกับหลักวิชาการ

๑... การสับรากเพื่อกระตุ้นความสมบูรณ์ ในช่วงเดือนตุลาคมทำการสับรากโดยรอบทรงพุ่ม จากนั้นประมาณเดือนพฤศจิกายนต้นมังคุดมีความสมบูรณ์และเริ่มออกดอก

๒... การสร้างความเครียดจากน้ำ (Water Stress) งดการให้น้ำจนกระทั่งใบมีลักษณะร่วง หรือใบแก่ ร่วง จากนั้นให้น้ำ ๓ ชั่วโมงต่อครั้ง แล้วหยุดอีก ๕ วัน เมื่อเริ่มเห็นช่อดอก โดยมี “ครีบบใบปลายสีแดง” หรือที่เรียกว่า ปากนกแก้ว จึงให้น้ำครั้งที่สองเป็นเวลา ๑ ชั่วโมงต่อครั้ง เว้นระยะทุก ๓ วัน

๓... การบำรุงผลผลิต ใช้ ฮอร์โมนไข่ หรือฮอร์โมนพืชจากวัตถุดิบธรรมชาติ (กล้วยสุก มะละกอสุก ฟักทองสุก) หรือใช้แคลเซียมโบรอน ในอัตรา ๓๐๐ ซีซี ต่อน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก ๑๕ วัน เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลและป้องกันการขั้วหลุด

๔... การป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้ เชื้อราปฏิชีวนะ และน้ำส้มควันไม้ ฉีดพ่นเพื่อควบคุมเพลี้ยไฟ และโรคพืช ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

๕... การทำให้มังคุดหูกเขียว ใช้ แมกนีเซียมซัลเฟต (ดีเกลือ) โรยบริเวณทรงพุ่ม อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง ทำในช่วงการติดดอกและออกผล เพื่อคงคุณภาพผิวเปลือกและเพิ่มมูลค่าทางการตลาด

ผลที่ได้รับ ได้แก่

๑. ต้นมังคุดมีความสมบูรณ์ แข็งแรง และพร้อมต่อการออกดอกต้นฤดูกาล

๒. เพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ลดการหลุดร่วงและเพิ่มอัตราการติดผล

๓. ผลมังคุดมีคุณภาพตรงตามความต้องการตลาด (ผิวสวย หูกเขียว เนื้อดี)

๔. เกิดรูปแบบการผลิตที่ลดการใช้สารเคมี หันมาใช้สารชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นแทน

๕. เกษตรกรต้นแบบสามารถถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน นำไปสู่การขยายผลได้

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) มังคุด.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่)

๑.๒) ทุเรียน.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓) เงาะ.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) กบ.....จำนวน.....(ตัว)

๓.๒)จำนวน.....(ตัว)

๓.๓)จำนวน.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒)จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓)จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

การคิดกำไรขาดทุน จากการประกอบอาชีพ สวนมังคุด พื้นที่ ๑๐ ไร่ ปี ๒๕๖๗

ขายมังคุด ๕๒๙,๕๕๔ บาท หักต้นทุนค่าใช้จ่าย ดังนี้

- ค่าปุ๋ยอินทรีย์ ๑๗,๐๐๐ บาท

- ค่าแรงงาน ๙๙,๙๐๐ บาท

- ค่าแต่งกิ่ง ๐ บาท

- ค่าไฟฟ้า ๑๙,๒๕๐ บาท

- ค่าน้ำมันรถตัดหญ้า ๙๘๐ บาท

- ค่าหมักคุณภาพสูง ๒,๐๐๐ บาท

- ค่าแรงตนเอง ๓๑,๗๐๐ บาท

- ค่าขนส่ง ๓,๐๐๐ บาท

- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ๑๐,๐๐๐ บาท

- สิ้นทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต ๒๐๐๐ บาท

รวมต้นทุนค่าใช้จ่าย ๑๐๕,๘๓๐ บาท

กำไร ๓๔๓,๗๒๔ บาท

ต้นทุนต่อไร่ ๑๒,๙๐ บาท

ต้นทุนต่อไร่ ๑๘,๕๘๓ บาท

กำไรต่อ กิโลกรัม ๒๓.๘๕ บาท

กำไรต่อไร่ ๓๔,๓๗๒.๕๐ บาท

หมายเหตุ ในปี ๒๕๖๖ ซื้อมอเตอร์ ๓ แรงม้าราคา ๖๐๐๐ บาทคาดว่าจะได้รับประโยชน์สามปีจึงคิดเป็นค่าเสื่อมราคา ๒๐๐๐ บาทถือเป็นสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต ในปี ๒๕๖๗ ทางศูนย์ได้รับสนับสนุนปุ๋ยหมักเติมอากาศจากกรมพัฒนาที่ดินจำนวน ๖๗ กระสอบกระสอบละ ๑๕ กิโลกรัมและรับปุ๋ยหมักเติมอากาศจากกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน ๖๗ กระสอบกระสอบละ ๑๕ กิโลกรัม

ข้อมูล : สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จันทบุรี

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มั่งคุด

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๕๒๘,๕๕๕. บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. ประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้เรียนรู้

การเพิ่มรายได้ที่จับต้องได้ เกษตรกรที่นำเทคนิคการผลิตมังคุดคุณภาพไปปรับใช้สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะมังคุดต้นฤดูกาลซึ่งมีราคาสูงกว่าผลผลิตช่วงกลางฤดูกาลอย่างชัดเจน ลดความสูญเสียการใช้เทคนิคการตัดแต่งกิ่ง การบำรุงต้น และการจัดการความเครียดของพืชช่วยเพิ่มอัตราการผลิต ลดการหลุดร่วง และเพิ่มคุณภาพของผลผลิต ทำให้ผลมังคุดมีลักษณะผิวสวย หูเขียว และตรงตามความต้องการของตลาด เกิดการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ เกษตรกรได้รับความรู้ทั้งจากการอบรมและการศึกษา

ดูงานในแปลงจริง จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เองได้ และลดการพึ่งพาสารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพมากขึ้น

๒. ประโยชน์ต่อชุมชน

การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากเกษตรกรต้นแบบทำหน้าที่เป็นแกนนำ ถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน ทำให้เกิดการขยายผลเชิงพื้นที่ การยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรของชุมชน เมื่อมีเกษตรกรจำนวนมากขึ้นที่ผลิตตามมาตรฐาน GAP และใช้เทคนิคการผลิตที่ถูกต้อง ส่งผลให้ชื่อเสียงของตำบลตะกอนถูกยกระดับในฐานะแหล่งผลิตมังคุดคุณภาพ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกัน ช่วยให้ผู้สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ดีขึ้น

๓. ประโยชน์ด้านตลาดและเศรษฐกิจท้องถิ่น

การกระจายผลผลิตนอกฤดูกาล การชักนำให้ออกดอกต้นฤดูช่วยกระจายผลผลิตไม่ให้อันตลาด ทำให้ราคามังคุดคงที่มากขึ้น การสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคและผู้ซื้อ ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน GAP และปลอดภัยจากสารตกค้าง ทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นและเพิ่มความต้องการในตลาด การเพิ่มศักยภาพการส่งออกมังคุดคุณภาพจากตำบลตะกอน สามารถเข้าสู่ตลาดส่งออกได้มากขึ้น โดยเฉพาะตลาดจีนที่ต้องการผลผลิตคุณภาพสูง

๔. ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

ชุมชนการลดการใช้สารเคมีสังเคราะห์จากการเรียนรู้ผ่านเกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรหันมาใช้สารชีวภาพ เช่น น้ำหมักชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ และเชื้อราปฏิปักษ์ ส่งผลดีต่อสุขภาพของเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เกิดระบบนิเวศเกษตรที่สมดุล การจัดการสวนแบบปลอดภัยและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยฟื้นฟูดินและแหล่งน้ำ ลดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากการชักนำมังคุดให้ออกดอกต้นฤดูด้วยวิธีสับราก ถือเป็นวิถีลดการพึ่งพาสารเคมี เป็นเทคนิคที่อาศัยกลไกความเครียดทางสรีรวิทยาของพืช โดยไม่ต้องใช้สารควบคุมการเจริญเติบโต หรือสารเคมีสังเคราะห์ใด ๆ ประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือ ลดความเสี่ยงสารตกค้างในดินและน้ำ และช่วยป้องกันการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และรักษาสมดุลของดิน จากการไม่ใช้สารเคมีควบคุมการออกดอก ทำให้ ระบบนิเวศในดินไม่ถูกทำลาย เช่น จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์และไส้เดือนดินยังคงทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ การคงอยู่ของอินทรีย์วัตถุและความสมดุลทางชีวภาพของดิน ช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว น้ำที่ใช้ในสวนยังคงสะอาดและปลอดภัยต่อทั้งผู้ใช้และระบบนิเวศน้ำในพื้นที่ ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้วิถีทางกายภาพอย่างการสับรากสอดคล้องกับแนวทางเกษตรยั่งยืน (Sustainable Agriculture) และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับพื้นที่

เทคนิคการสับรากถือเป็น ภูมิปัญญาเชิงอนุรักษ์ ที่ใช้ความเข้าใจในธรรมชาติของต้นมังคุด โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เมื่อถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่น นอกจากสร้างรายได้แล้ว ยังปลูกฝังแนวคิดอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล” ดังนั้น การทำให้มังคุดออกดอกต้นฤดูด้วยวิธีสับรากของเกษตรกรต้นแบบ เป็นตัวอย่างของการนำความรู้ทางสรีรวิทยาพืชมาประยุกต์ใช้โดยไม่พึ่งพาสารเคมี ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ดิน น้ำ

และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่การเกษตร อีกทั้งยังสร้างการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การรักษาสิ่งแวดล้อมในแปลงมั่งคุดจากการใช้น้ำหมักคุณภาพสูงควบคู่กับเทคนิคชักนำการออกดอก ช่วยลดการปนเปื้อนสารเคมีในสิ่งแวดล้อม แทนการใช้น้ำยาเคมีและสารเคมี น้ำหมักคุณภาพสูงที่ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ (เช่น พืชผัก ผลไม้ เหลือใช้ทางการเกษตร) ช่วยบำรุงดินและเพิ่มธาตุอาหารรอง โดยไม่ทำให้เกิดสารตกค้างในดินและน้ำ พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน เนื่องจากน้ำหมักประกอบด้วยจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์และสารอินทรีย์ที่ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน ซึ่งจุลินทรีย์เหล่านี้ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ทำให้เกิดธาตุอาหารที่พืชดูดซึมได้ง่ายขึ้น และเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน ดินมีชีวิตชีวา ลดการเสื่อมโทรม และเพิ่มความยั่งยืนของการใช้พื้นที่เกษตร ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเกษตร เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในแปลงเกษตร การลดการใช้สารเคมีและหันมาใช้ น้ำหมักคุณภาพสูง ทำให้แปลงที่เป็นประโยชน์ และสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ในดินยังคงอยู่ในระบบนิเวศ ความสมดุลทางชีวภาพนี้ช่วยลดการระบาดของแมลงศัตรูพืชตามธรรมชาติ สวนมั่งคุดกลายเป็นระบบเกษตรที่สมดุลมากขึ้น

การผสมผสานเทคนิคการสับรอกและการรดน้ำเพื่อชักนำการออกดอกกับการใช้น้ำหมักคุณภาพสูงของเกษตรกรต้นแบบ ถือเป็นการจัดการสวนมั่งคุดที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง เพราะช่วยลดการใช้สารเคมี รักษาความสมบูรณ์ของดินและน้ำ เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จึงเป็นตัวอย่างของการทำเกษตรที่มุ่งสู่ความยั่งยืน (Sustainable Agriculture)

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมต่อการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ โดยเฉพาะมั่งคุดซึ่งเป็นผลไม้ที่สร้างรายได้หลักให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ความสำเร็จของการผลิตมั่งคุดคุณภาพไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงจากการใช้เทคนิคทางการเกษตรเท่านั้น แต่ยังคงอาศัยความรู้ของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมาอย่างยาวนาน และมีการพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากทั้งประสบการณ์ตรงและการอบรมโดยหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ความรู้จากประสบการณ์ตรง เกษตรกรต้นแบบในอำเภอขลุงประกอบอาชีพการปลูกไม้ผลมานานหลายสิบปี ทำให้มีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ เช่น ภูมิอากาศและฤดูกาล เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสภาพอากาศกับการออกดอกและการติดผลของมั่งคุด สภาพดินและน้ำ รู้จักเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม รวมถึงวิธีการ

ปรับปรุงดินและบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการเพาะปลูก ด้านการจัดการสวน สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในแปลง เช่น โรคพืช แมลงศัตรูพืช หรือปัญหาการหลุดร่วงของผล และปรับวิธีการจัดการให้เหมาะสม ซึ่งเกิดจากการสังเกต ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

นอกจากประสบการณ์ตรง เกษตรกรต้นแบบยังมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเข้าร่วมการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์วิจัยพืชสวน และมหาวิทยาลัย ได้รับความรู้ด้านวิชาการสมัยใหม่ เช่น การผลิตตามมาตรฐาน GAP การใช้เทคนิคชักนำให้ออกดอกต้นฤดู การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี การเชื่อมโยงภูมิปัญญากับวิทยาศาสตร์ นำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เทคนิคการสับรากผสมกับการใช้น้ำหมักชีวภาพ การพัฒนาทักษะการถ่ายทอด สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรรายอื่นได้ด้วยวิธีการที่เข้าใจง่าย

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร โดยเฉพาะการผลิตมังคุดคุณภาพ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ ด้วยองค์ความรู้ที่เกิดจากการทดลอง ปรับปรุง และประสบความสำเร็จของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. จึงกลายเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เกษตรกรทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดให้ความสนใจเข้ามาศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๑. การเป็นจุดอบรมและศึกษาดูงาน

ศพก. อำเภอขลุงเปิดให้บริการเป็น สถานที่จัดอบรมที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อสำคัญ ได้แก่ การผลิตมังคุดตามมาตรฐาน GAP เทคนิคการชักนำให้ออกดอกต้นฤดู การใช้น้ำหมักคุณภาพสูง การจัดการสวนอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังจัดให้มีการศึกษาดูงานในแปลงจริง ของเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สัมผัสกระบวนการ และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในภาคสนาม

๒. บทบาทของเกษตรกรต้นแบบในฐานะวิทยากร

เกษตรกรต้นแบบมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ทั้งประสบการณ์ตรง และองค์ความรู้ทางวิชาการที่ผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ที่ผู้เข้าร่วมสามารถซักถาม พุดคุย และแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติได้อย่างใกล้ชิด เกษตรกรต้นแบบไม่เพียงสอนทฤษฎี แต่ยัง สาธิตกระบวนการ เช่น การสับราก การรดน้ำ การทำฮอร์โมนชีวภาพ และการคัดแยกผลมังคุดคุณภาพ

ด้วยความสำเร็จในการผลิตมังคุดคุณภาพ ศพก. อำเภอลำลูกเกดจึงเป็น แหล่งศึกษาดูงานประจำ ที่มีเกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรจากจังหวัดอื่น เช่น ตรวดี ระยอง ชุมพร รวมทั้งภาคใต้ เดินทางมาศึกษาเพื่อรับเอาความรู้และเทคนิคไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตน เกิดการยอมรับในคุณภาพขององค์ความรู้และประสิทธิภาพของการถ่ายทอดจากเกษตรกรต้นแบบ ยกย่องความรู้และทักษะของเกษตรกรผู้เข้าร่วมอบรม มีการขยายผลสู่แปลงอื่น ๆ ทำให้เกิดการผลิตมังคุดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP มากขึ้น สร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดคุณภาพ ทั้งในจังหวัดจันทบุรีและต่างจังหวัด ส่งเสริมภาพลักษณ์ของ ศพก. อำเภอลำลูกเกด ให้เป็นต้นแบบของการจัดการความรู้ภาคเกษตร

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

๑) บทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) การบูรณาการบทบาทเกษตรกรกับงานพัฒนาเกษตรของรัฐ เกษตรกรต้นแบบไม่เพียงผลิตมังคุดคุณภาพ แต่ยังเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร แก้ไขปัญหา และรับฟังเสียงจากชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุด ถือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง ทั้งในด้านการผลิตและการพัฒนาชุมชนเกษตรอย่างยั่งยืน ทำหน้าที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสารและแจ้งข่าวสารด้านการเกษตร เป็นกระบอกเสียงของหน่วยงานรัฐในระดับหมู่บ้าน แจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืช โรคพืช หรือภัยพิบัติทางการเกษตร สื่อสารโครงการและนโยบายใหม่ ๆ เช่น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร หรือมาตรการช่วยเหลือของรัฐ ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาเบื้องต้น เช่น ให้คำแนะนำด้านการจัดการสวน การใช้ปุ๋ย การควบคุมศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว เป็นที่ปรึกษาในการวางแผนการผลิต และให้ข้อเสนอแนะแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหา รับเรื่องร้องเรียนและประสานงาน รับฟังปัญหาหรือข้อร้องเรียนจากเกษตรกรในพื้นที่ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอหรือจังหวัดเพื่อหาทางออกอย่างเป็นระบบ เป็นผู้นำและต้นแบบในการพัฒนาเกษตร สาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่เกษตรกรรายอื่น การสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่ม GAP มีบทบาทในกิจกรรมพัฒนาเกษตรหมู่บ้านและการสร้างเครือข่ายเกษตรกรเข้มแข็ง

๒) บทบาทสมาชิกสภาเกษตรกรอำเภอลำลูกเกด เป็นตำแหน่งที่มีกฎหมายรองรับตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีหน้าที่หลัก ๆ คือ เป็นผู้แทนเกษตรกรในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่เชื่อมโยงเสียงของเกษตรกร เข้าสู่กระบวนการนโยบายของรัฐ เป็นผู้แทนเกษตรกรในพื้นที่ รับฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของเกษตรกรในอำเภอ สะท้อนข้อเสนอแนะเข้าสู่สภาเกษตรกรจังหวัด และต่อยอดถึงสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรระดับพื้นที่ วิเคราะห์สภาพปัญหาการเกษตรของอำเภอ จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด ประสานความร่วมมือระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต., เทศบาล) ประสานกับหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ติดตามและผลักดันการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในพื้นที่ เป็นกลไกตรวจสอบและผลักดันให้หน่วยงานรัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เช่น ปรากฏการณ์ผลผลิตตกต่ำ โรคระบาดในพืชและสัตว์ หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ สนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐอย่างทั่วถึง สร้างเครือข่ายเกษตรกรและพัฒนาศักยภาพชุมชนเกษตร ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์การเกษตร สนับสนุนการยกระดับมาตรฐานการผลิต เช่น GAP, Organic หรือการตลาดสินค้าเกษตร

ดังนั้น ตัวแทนสภาเกษตรกรระดับอำเภอ จึงเป็นมากกว่าผู้นำเกษตรกรในชุมชน แต่เป็นกลไกเชิงนโยบาย ที่ทำหน้าที่เชื่อมเสียงจากเกษตรกรฐานรากเข้าสู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศ เพื่อให้การกำหนดนโยบายและมาตรการด้านการเกษตรมีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. เป็นศูนย์กลางการบริการข้อมูลข่าวสารและโรงเรียนเกษตรกรยุคใหม่

ในยุคปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว เกษตรกรจำเป็นต้องเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน และทันสมัย ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จึงมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครบวงจร โดยไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นโรงเรียนเกษตรกรที่มีชีวิต ที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริง

๑) การเป็นโรงเรียนเกษตรกรที่มีชีวิต ศพก. อำเภอขลุง จัดให้มีแปลงสาธิตและแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ที่สะท้อนถึงการปฏิบัติจริงในภาคสนาม เกษตรกรที่เข้ามาศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านการสังเกต ทดลอง และซักถามโดยตรงจากเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียน เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง

๒) การบริการข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน ศพก. อำเภอขลุง ทำหน้าที่เป็นจุดถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรแบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิตตามมาตรฐาน GAP เทคนิคการจัดการสวนไม้ผล การใช้สารชีวภาพ ไปจนถึงข้อมูลด้านการตลาดและแนวโน้มราคาผลผลิต การบริการดังกล่าวมีลักษณะเชิงรุกและทันสมัย เน้นการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมเอกสารและสื่อประกอบที่เหมาะสมกับผู้เรียนในหลากหลายระดับ เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-learning) จากสื่อที่จัดเตรียมไว้ และยังสามารถเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบโดยตรงผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้

การให้บริการข้อมูลข่าวสารของ ศพก. อำเภอขลุง ถือเป็นตัวอย่างที่ดีชัดเจนของการเป็นโรงเรียนเกษตรกรยุคใหม่ ที่ไม่เพียงแต่ถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวิชาการ แต่ยังเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในแปลงต้นแบบ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครอบคลุม และตอบโจทย์ผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองในยุคปัจจุบันอย่างแท้จริง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การพัฒนาภาคเกษตรในยุคปัจจุบันไม่เพียงมุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณผลผลิต แต่ยังต้องให้ความสำคัญกับ คุณภาพ มาตรฐาน และระบบการตลาด เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกร แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำงานเชิงบูรณาการ โดยเริ่มจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบผ่าน ศพก. ซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่มุ่งตลาดตะปอน และพัฒนาไปสู่ระบบการตลาดที่มีประสิทธิภาพด้วย การประมูลมังคุดร่วมกับเครือข่ายแปลงใหญ่มังคุดในจังหวัดจันทบุรี

ศพก. ทำหน้าที่เป็นฐานการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร โดยเฉพาะการผลิตมังคุดคุณภาพตามมาตรฐาน GAP และเทคนิคการชักนำให้ออกดอกต้นฤดูกาล เกษตรกรต้นแบบเป็นผู้นำด้านการถ่ายทอดความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงและวิธีปฏิบัติจริงแก่เกษตรกรในชุมชนตำบลตะปอน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเน้นทั้งองค์ความรู้เชิงวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สามารถปรับใช้ได้จริงในพื้นที่

๒. ขยายผลสู่การรวมกลุ่มแปลงใหญ่

จากการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรในตำบลตะปอนสามารถรวมตัวกันจัดตั้ง กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลตะปอน อำเภอขลุง รวมกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่ทำให้เกิดการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ทั้งด้านการผลิต การใช้ปัจจัยการเกษตร และการวางแผนการตลาด เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการซื้อปัจจัยการผลิตแบบรวมกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๓. การพัฒนาระบบการตลาดด้วยการประมูล

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลตะปอน ได้นำผลผลิตมังคุดคุณภาพเข้าสู่ระบบการประมูลร่วมกับเครือข่ายแปลงใหญ่มังคุดในจังหวัดจันทบุรี ระบบการประมูลช่วยให้สามารถกำหนดราคาที่เหมาะสม คุณภาพของผลผลิตจริง และเป็นการสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรผู้เข้าร่วมประมูลสามารถจำหน่ายมังคุดได้ในราคาที่สูงกว่าตลาดทั่วไปอย่างชัดเจน

๔. ผลลัพธ์เชิงประจักษ์

- ด้านคุณภาพผลผลิต มังคุดที่ผลิตได้มีคุณภาพสูงตรงตามมาตรฐาน GAP และความต้องการของตลาดส่งออก ผลมังคุดมีลักษณะเด่น เช่น ผิวสวย หูเขียว เนื้อดี ทำให้มีความแตกต่างจากผลผลิตทั่วไป
- ด้านเศรษฐกิจและรายได้ เกษตรกรที่เข้าร่วมการประมูลได้รับราคาจำหน่ายสูงขึ้น มากกว่าตลาดท้องถิ่น รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น และเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น
- ด้านสังคมและชุมชน การรวมกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่ช่วยสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และการพึ่งพาซึ่งกันและกันในกลุ่มเกษตรกร

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

บทบาทของเกษตรกรต้นแบบในฐานะครูบัญชีอาสา การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบไม่เพียงอยู่กับการผลิตพืชผลที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึง การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ที่เป็นรากฐานของความมั่นคงในอาชีพและชีวิต เกษตรกรต้นแบบอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน และสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาใช้จริง จนได้รับการยอมรับให้เป็น ครูบัญชีอาสา ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน สร้างความตระหนักรู้ทางการเงิน บัญชีครัวเรือนช่วยให้เกษตรกรรู้รายรับ รายจ่ายที่แท้จริงของครัวเรือนและการประกอบอาชีพ การวางแผนการผลิต การบันทึกต้นทุนการผลิต มังคุด เช่น ค่าแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่าสารชีวภาพ ช่วยให้รู้จุดคุ้มทุนและสามารถปรับปรุงการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาหนี้สิน เมื่อเกษตรกรเห็นโครงสร้างรายรับ รายจ่ายชัดเจน จะสามารถควบคุมค่าใช้จ่าย และลดการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น

เกษตรกรต้นแบบใช้ข้อมูลจากบัญชีครัวเรือนในการวิเคราะห์ผลตอบแทนการผลิตมังคุดคุณภาพต้นฤดู ซึ่งต้องมีต้นทุนดูแลสวนเพิ่มขึ้น แต่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ข้อมูลเหล่านี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
ความสำเร็จในการทำการเกษตรไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน แต่เป็นผลลัพธ์จากการสั่งสมประสบการณ์ ความมุ่งมั่น และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้หล่อหลอมให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรของชุมชน

๑. ภาคภูมิใจในฐานะผู้พัฒนาความรู้

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เกษตรกรต้นแบบได้ทุ่มเทเวลาและแรงกายในการทดลองปรับปรุง และเรียนรู้เทคนิคการผลิตมังคุดคุณภาพ เช่น การชักนำให้ออกดอกต้นฤดูกาล การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ ตลอดจนการจัดการสวนอย่างสอดคล้องกับมาตรฐาน GAP ความพยายามเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถถ่ายทอดให้เกษตรกรรุ่นหลังได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้

๒. ภาคภูมิใจในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การได้เห็นเกษตรกรในชุมชนจากที่เคยประสบปัญหาความผลผลิตตกต่ำ มาสู่การรวมกลุ่มจัดตั้งแปลงใหญ่มังคุดตำบลตะปอน และสามารถจำหน่ายผลผลิตในราคาสูงขึ้นผ่านระบบการประมูล ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ

๓. ภาคภูมิใจในฐานะครูและที่ปรึกษา

เกษตรกรต้นแบบมีความสุขและภูมิใจที่ไม่เพียงทำการเกษตรเพื่อตนเอง แต่ยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และทำหน้าที่เป็นวิทยากร ที่ปรึกษา และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คอยรับฟังปัญหา และช่วยเหลือเกษตรกรรายอื่น สิ่งนี้ทำให้เกิดความผูกพันและความไว้วางใจระหว่างเกษตรกรในชุมชน

๔. ภาคภูมิใจในการสร้างเกษตรยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นไปในแนวทางเกษตรปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และรักษาความสมดุลของธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงสร้างผลผลิตคุณภาพ แต่ยังรักษาทรัพยากรไว้ให้คนรุ่นต่อไป

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑. ความเป็นผู้นำเชิงทางการ

เป็นตำแหน่งที่เกิดจากการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ โดยมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ได้แก่

.. สมาชิกสภาเกษตรกรอำเภอฯ ทำหน้าที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เข้าสู่เชิงนโยบาย

.. รองประธานคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด เชื่อมโยงการทำงานระหว่าง ศพก. ในจังหวัดจันทบุรี

.. ประธานแปลงใหญ่มังคุดตำบลตะปอน กำกับดูแลการบริหารจัดการกลุ่ม เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการผลิตและการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

.. คณะกรรมการสมาพันธ์ทุเรียนภาคตะวันออก มีบทบาทในระดับภูมิภาค ในการกำหนดแนวทางพัฒนาและการตลาดทุเรียน

- ประธานวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวกล้อง หมู่ ๓ ตำบลตะปอน ส่งเสริมการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการเกษตรในระดับชุมชน

- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่นสะท้อนการเชื่อมโยงเกษตรกับการศึกษา

๒. ความเป็นผู้นำเชิงไม่เป็นทางการ

เป็นบทบาทที่เกิดจากการยอมรับของชุมชนและการอาสาสมัครเพื่อสาธารณะโดยไม่จำเป็นต้องมีอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ ได้แก่

- อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) แจ้งข่าวสารด้านการเกษตร รับฟังปัญหาและประสานงานกับหน่วยงานรัฐ

- อาสาสมัครฝนหลวง ร่วมปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในสถานการณ์ภัยแล้ง

- ครูบัญชีอาสา ถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนการผลิตเพื่อเสริมสร้างวินัยทางเศรษฐกิจให้เกษตรกร

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

คำว่า “เสียสละต่อส่วนรวม” สำหรับเกษตรกรต้นแบบ ไม่ใช่เพียงการอุทิศแรงกายหรือเวลา แต่เป็นการยอมละประโยชน์ส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ที่ใหญ่กว่า ทั้งต่อเกษตรกร ชุมชน และสังคม เกษตรกรต้นแบบ จึงเป็นทั้งผู้นำ ผู้เสียสละ และผู้สร้างความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรไทย เกษตรกรต้นแบบต้องแบ่งเวลาออกจากการทำงานเพื่อทำหน้าที่สาธารณะ เป็นการลงทุนด้วยแรงกายเพื่อสร้างผลลัพธ์ให้แก่สังคม บางครั้งการอุทิศตนเพื่อกิจกรรมชุมชน ทำให้พลาดโอกาสทางเศรษฐกิจส่วนตัว แต่กลับสร้างโอกาสใหญ่ให้แก่ชุมชน ถ่ายทอดสิ่งที่สั่งสมมาตลอดชีวิต โดยไม่หวังวิชา ทำให้เกษตรกรรุ่นหลังได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนเกษตรมีความเข้มแข็งสามารถรวมกลุ่มและจัดการตลาดได้เอง เกษตรกรในอำเภอขลุงเข้าถึงความรู้และข้อมูลที่ต้องการ นำไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพ ภาพลักษณ์ของชุมชนตำบลตะปอน และจังหวัดจันทบุรีในฐานะแหล่งผลไม้คุณภาพ ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“พัฒนาตนเอง ต้องไม่ลืมพัฒนาชุมชน” คำกล่าวนี้นสะท้อนถึงการพัฒนาแบบคู่ขนาน ที่ไม่มุ่งเน้นเพียงความก้าวหน้าของตนเอง แต่ผูกพันกับความเจริญก้าวหน้าของสังคมรอบข้างไปพร้อมกัน เกษตรกรที่มุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพียงลำพังอาจบรรลุความสำเร็จในระดับบุคคล แต่หากขาดการแบ่งปันและการสร้างคุณค่าร่วม ชุมชนจะไม่เข้มแข็งและไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑) นางสาวนภัสวรรณ งามสว่าง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๒) นางสาวคณางค์ สมผล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

๓) นางเพ็ญทิวา คุณวัฒน์ ตำแหน่ง เกษตรอำเภอขลุง

๔).นางศันนี แสงสุวรรณ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเกษตรอำเภอขลุง

๕).นางสาวทองใส สมศรี เกษตรกรต้นแบบ เจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอขลุง

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑. เครื่องมือระดมความคิดเห็น (Brainstorming Tools) เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเสนอความคิดเห็นโดยไม่ตัดสินทันที เหมาะกับการหาแนวทางแก้ปัญหา

๒.๒. Mind Mapping ใช้แผนภาพความคิดช่วยจัดกลุ่มประเด็นให้ชัดเจน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนา

๒.๓. Timeline หรือประวัติศาสตร์ชุมชน (Community Timeline) ทบทวนเหตุการณ์สำคัญ

๒.๔. เวทีเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยให้เกษตรกรต้นแบบหรือผู้มีประสบการณ์มาแล้วประสบการณ์จริง ช่วยสร้างแรงบันดาลใจและทำให้เกิดการเรียนรู้จากเพื่อนเกษตรกร

๒.๕. ปฏิทินการผลิตพืช (Crop Calendar) เครื่องมือสำคัญในการถอดบทเรียน และการส่งเสริมการเกษตรเน้นการวางแผนอนาคตในเชิงฤดูกาล

๒.๖. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ช่วยให้เจ้าหน้าที่ได้ข้อมูลเชิงลึกจากเกษตรกรต้นแบบ ถึงประสบการณ์จริง ปัญหา วิธีแก้ไข และความรู้สึกที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการทำงานแบบบูรณาการระหว่างระดับอำเภอและจังหวัด เมื่อทั้งสองระดับทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ จะได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นพลังขับเคลื่อนการเกษตรที่ยั่งยืนในระดับจังหวัด และต่อยอดสู่ระดับประเทศได้ โดยที่นักวิชาการระดับอำเภอใกล้ชิดเกษตรกรมากกว่า สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกในชีวิตประจำวันได้ต่อเนื่อง นักวิชาการระดับจังหวัด มีหน้าที่สังเคราะห์ภาพรวมและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์/นโยบาย

แนวทางที่เหมาะสม คือร่วมกันวางแผน (Planning) จังหวัดและอำเภอกำหนดกรอบหัวข้อเดียวกัน เช่น การผลิตมังคุดต้นฤดู หรือลงพื้นที่ร่วมกันในจุดสำคัญ เช่น ศูนย์เรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและแสดงพลังการทำงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่เก็บข้อมูลต่อเนื่อง เช่น อำเภอเก็บข้อมูลรายละเอียดเกษตรกรรายย่อย จังหวัดติดตามเฉพาะประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ และสังเคราะห์ร่วมกัน อำเภอสรุปข้อมูลดินจังหวัดสังเคราะห์และวิเคราะห์เชิงนโยบาย

แผนพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี พ.ศ.๒๕๖๘
อำเภอขลุง จังหวัด จันทบุรี

การพัฒนา ศพก. เพื่อให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่โดยสำนักงานเกษตร
 จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. อำเภอ ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางการ
 พัฒนาศักยภาพ ศพก.ดังนี้

๑. การวิเคราะห์และมาตรการลดความเสี่ยงในการพัฒนา ศพก. ที่จะเกิดขึ้น ได้ ดังนี้

ที่	ด้านความเสี่ยง	ผลกระทบที่เกิด	มาตรการลดความเสี่ยง
๑.	ด้านการเงิน	- ไม่มีกองทุน	- มีการจัดตั้งกองทุน - มีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการ กองทุน
๒.	ด้านการดำเนินงาน	- การดำเนินกิจกรรมขาดความ ต่อเนื่อง	- มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง - จัดกิจกรรมตามความต้องการของ เกษตรกร
๓.	ด้านตลาด	- สมาชิกให้ความร่วมมือยังไม่มาก เท่าที่ควร	- สร้างแรงจูงใจให้สมาชิก - เพิ่มช่องทางการจำหน่าย
๔.	ด้านเทคโนโลยี	- เกษตรกรบางรายมีความรู้ และ สามารถนำไปใช้ได้จริง	- ส่งเสริมเกษตรกรที่มีความสนใจและ ให้ความร่วมมือเป็นลำดับแรก
๕.	ด้านสิ่งแวดล้อม	- สิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัยมากขึ้น	- ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
๖.	ด้านการเมือง และกฎระเบียบ	- ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ตามความต้องการ	- จัดทำแผนพัฒนาระยะสั้นและระยะ ยาว - มีการปรับปรุงและทบทวนแผนฯทุก ปี

*****หมายเหตุ: ด้านความเสี่ยงสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามสภาพพื้นที่ของ ศพก. นั้น ๆ**

๒. Pain Point การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ มีประเด็นดังนี้

ประเด็น		มี	ไม่มี
๑.๑ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์			
๑) กลุ่มเป้าหมาย เลือกบุคคลเป้าหมายที่มารับบริการและเรียนรู้ใน ศพก.			
	เกษตรกรในชุมชน	/	
	เกษตรกรนอกชุมชน	/	
	ประชาชนทั่วไป	/	
	นักเรียน นักศึกษา ที่สนใจด้านเกษตร ของ ศพก.นั้น	/	
	อื่น ๆ ระบุ.....		
๒) วัตถุประสงค์ของ ศพก.			
	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร	/	
	เพื่อเพิ่มทักษะการผลิตสินค้าเกษตร	/	
	เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน	/	
	เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร	/	
	อื่น ๆ ระบุ		
๑.๒ สถานที่และจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน			
๑) สถานที่ตั้ง			
	สะดวกเข้าถึงง่าย	/	
	การคมนาคมสะดวก	/	
	ใกล้ชุมชน	/	
	อื่น ๆ ระบุ		
๒) โครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในการรองรับผู้เข้าไปเรียนรู้			
	ศาลาเรียนรู้	/	
	สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้	/	
	ห้องน้ำ	/	
	โต๊ะ – เก้าอี้	/	
	อื่น ๆ ระบุ.....		
๑.๓ พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ ประกอบด้วย			
	ออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	/	
	พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยเน้นที่เทคนิคการผลิตที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	/	
	จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เข้าใจง่ายและครอบคลุม	/	
	จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ	/	

ประเด็น		มี	ไม่มี
๑.๔ สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรร่วมในการถ่ายทอดความรู้			
	เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน มาเป็นวิทยากรร่วม	／	
	สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร	／	
	ร่วมมือกับเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่าง และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายอื่น	／	
๑.๕ จัดกิจกรรมการเรียนรู้			
	จัดการฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้น และกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	／	
	จัดการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	／	
๑.๖ การให้คำปรึกษาและการสนับสนุน			
	ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านเทคนิคแก่เกษตรกรผ่านทางสื่อออนไลน์ หรือการเยี่ยมชมในพื้นที่	／	
	จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้และการแก้ไขปัญหา	／	
๑.๗ การวิจัยและพัฒนา			
	ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคนิคการผลิตใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และผลผลิต	／	
	ทดลองและประเมินเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ เพื่อแนะนำให้เกษตรกร	／	
๑.๘ ประเมินผลและปรับปรุง			
	ประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก. เป็นประจำ เพื่อบริหารจุดแข็งและจุดอ่อนของศูนย์	／	
	ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมเป็นประจำ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรม	／	
	รวบรวมข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	／	
	ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมและบริการให้สอดคล้อง กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเกษตรกร	／	
๑.๙ การตลาดและการประชาสัมพันธ์			
	ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้และหลักสูตรการฝึกอบรมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และการประชาสัมพันธ์ในชุมชน	／	
	สร้างความร่วมมือกับสถาบันเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายเครือข่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	／	
	จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น งานแสดงสินค้าและการแข่งขัน เพื่อดึงดูดเกษตรกรและส่งเสริมการใช้บริการของศูนย์เรียนรู้		／

๓. การวางแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาศกยภาพ ศพก. โดยให้เกษตรกรต้นแบบวางแผนพัฒนา ศพก. เริ่มจากการมองเกษตรกรในชุมชนลูกค้า ผู้มาใช้บริการ ศพก. สินค้า การวางแผนจัดการ Supply Chain การจัดการเรียนรู้ แพลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ การจัดการเครือข่าย โดยการใช้เครื่องมือ Model Canvas

Model Canvas				
๑. ลูกค้าของเราคือใคร ? กลุ่มไหน ? อยู่ที่ไหน ? - เกษตรกรในชุมชน		๒. ลูกค้าต้องการ เรียนรู้/การใช้บริการอะไร - ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ใหม่ๆ		๓. จะสื่อสาร เชื่อมโยงและ ประชาสัมพันธ์กับลูกค้า อย่างไร ? - ผ่าน App Line
๔. ทำอย่างไรให้ลูกค้ามาใช้บริการเรา อีกครั้ง ? - จัดกิจกรรมตามความต้องการ				
๕. ศพก. เรามี จุดเด่นอะไร (ความแตกต่าง) - ประธาน ศพก.	๖. การจัดการปัจจัยการ ผลิต (ดิน/น้ำ/พันธุ์/วัตถุดิบ/ ทรัพยากรธรรมชาติ) ทำอะไร ? - จัดอบรมถ่ายทอดความรู้	๗. การผลิตให้ได้ผลดี มีคุณภาพ ปลอดภัยได้ มาตรฐาน มีมาตรฐาน อะไร ? ทำอย่างไร ? - มาตรฐาน GAP ชักชวนให้สมัคร	๘. การแปรรูปหรือเพิ่ม มูลค่าจะทำอะไรได้บ้าง?	๙. มีช่องทางสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ ศพก. และการตลาด มี ช่องทางใดบ้าง ? - กลุ่มไลน์, บอทดอ ,Facebook
ความรู้ / ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม				
๑๐. ความรู้เรื่องอะไร ? - การคาดการณ์สภาพอากาศล่วงหน้า		๑๑. หาความรู้ได้จากใคร ที่ไหน ? - เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ และเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ โดยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น		
ควรสร้างเครือข่ายกับใคร ? อย่างไร ?				
๑๒. เครือข่ายเกษตรกร - วิสาหกิจชุมชน, แปลงใหญ่		๑๓. วิทยากรภายนอกมีหรือไม่ - มี		๑๔. หน่วยงาน /องค์กรต่าง ๆ - กรมวิชาการ, กรมชลประทาน, กรมตรวจบัญชีและสหกรณ์, สถาบันวิจัยต่างๆ

แผนพัฒนา ศพก. อำเภอ ขลุง จังหวัด จันทบุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

[illegible]

หลักสูตรวิชาหลักประจำ ศพก. อำเภอ ชลุม จังหวัดจันทบุรี

หลักสูตร การผลิตพืชปลอดภัยตามระบบ GAP

วัตถุประสงค์หลักสูตร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตพืชให้มีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี

บุคคลเป้าหมาย เกษตรกรในพื้นที่ตำบลตะปอน

เนื้อหาวิชาโดยสรุป

การใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตามคำแนะนำ การจดบันทึกในการใช้สารเคมี การเก็บรักษาสารเคมีอย่างถูกต้อง

วิธีการอบรม (เช่นการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น)

- การบรรยายให้ความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สื่อที่ใช้ในการอบรม

- Powerpoint, YOUTUBE

ประโยชน์ที่ผู้เรียนรู้จะได้รับ

๑. เกษตรกรมีความรู้และสามารถใช้เคมีอย่างถูกวิธี

๒. ผลผลิตมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

๓. ต้นทุนการผลิตลดลง

๔. เกษตรกรมีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี